

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОГО ПРАВА

Матеріали X міжнародної
науково-практичної конференції

(25 квітня 2025 р.)

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
Кафедра кримінального процесу

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Кафедра юстиції

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
Кафедра організації судових, правоохоронних органів та адвокатури
НІМЕЦЬКО-УКРАЇНСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ ЮРИСТІВ
ГО «СТАЛЕ ПРАВОСУДДЯ»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОГО ПРАВА

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції

(25 квітня 2025 р.)

Харків
«Право»
2025

Відповідальна редакторка *Л. М. Москвич*

Актуальні проблеми судового права : матеріали X міжнар.
А43 наук.-практ. конф. (25 квіт. 2025 р.) / [відп. ред. Л. М. Москвич] ;
Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. кримін. процесу ;
Навч.-наук. ін-т права Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка, Каф. юстиції ;
Нац. ун-т «Одеська юрид. акад.», Каф. орг. суд., правоохорон.
органів та адвокатури ; Нім.-Укр. об-ня юристів ; ГО «Стале правосуддя». –
Харків : Право, 2025. – 376 с.

ISBN 978-617-8612-04-7

Збірник містить матеріали Десятої міжнародної науково-практичної конференції з актуальних проблем судового права, у якій взяли участь відомі вітчизняні та зарубіжні науковці та практики. Організаторами заходу виступили кафедра кримінального процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, кафедра юстиції ННІ права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», Німецько-Українське об'єднання юристів і ГО «Стале правосуддя». В основу видання покладено доповіді, виголошені учасниками конференції, які торкаються різноманітних аспектів судового права.

УДК 349.42

Матеріали викладено в авторській редакції.
Відповідальність за їхню якість, достовірність,
відсутність текстових запозичень несуть автори.

Відеозапис конференції за посиланням:

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2025

ISBN 978-617-8612-04-7

© ТОВ «Видавничий дім «Право», 2025

ні ризики непропорційного та неконтрольованого втручання у права та свободи людини, водночас перші дві групи можуть посягати на права та свободи, гарантовані, наприклад, ст. ст. 6, 8 та 14 ЄКПЛ, а отже використання інструментів ШІ з відповідною метою у цих сферах має бути цілком підконтрольним, верифікованим та лише субсидіарним, а у певних випадках – взагалі забороненим.

Список використаних джерел:

1. Automating Injustice: The Use of Artificial Intelligence & Automated Decision-Making Systems in Criminal Justice in Europe. Fair Trial (9 September 2021). 24 (6). URL: https://www.fairtrials.org/app/uploads/2021/11/Automating_Injustice.pdf
2. Kenny D. How AI OpenScale Overcomes AI's Biggest Challenges. (IBM, 2023). URL: <https://newsroom.ibm.com/IBM-watson?item=30695>
3. Turek M. Explainable Artificial Intelligence (XAI) (DARPA, 2018). URL: <https://www.darpa.mil/research/programs/explainable-artificial-intelligence>
4. European Union Agency for Fundamental Rights, EU-MIDIS II Second European Union Minorities and Discrimination Survey: Main results (FRA 2017). URL: <https://fra.europa.eu/en/publication/2017/second-european-union-minorities-and-discrimination-survey-main-results>
5. EU Commission 'AI Act' Consultation: Fair Trials' Response (Fair Trials, 13 August 2021). URL: <https://www.fairtrials.org/articles/publications/eu-commission-ai-act-consultation-fair-trials-response/>

Кубасенко А. В.

*кандидат юридичних наук, доцент
доцент кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури
Національного університету
«Одеська юридична академія»*

ПРАВОСУДДЯ БЕЗ БАР'ЄРІВ: РОЛЬ ЦИФРОВИХ РІШЕНЬ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПУБЛІЧНОГО ДОСТУПУ ДО СУДУ

У сучасному світі цифрові технології стають не лише каталізатором інновацій у різних сферах суспільного життя, а й інструментом транс-

формації базових правових інституцій. Однією з ключових сфер, де цифровізація відіграє все помітнішу роль, є сфера правосуддя. Забезпечення публічного доступу до суду, як одного з фундаментальних принципів верховенства права, потребує нових рішень, здатних подолати бар'єри, зумовлені географічною віддаленістю, фізичними обмеженнями, соціально-економічною нерівністю та особливими умовами воєнного стану.

Цифрові платформи судових засідань, електронне правосуддя, автоматизовані системи документообігу, відкриті реєстри судових рішень – усе це формує нову парадигму доступності правосуддя, де особа не повинна стикатися з фізичними чи технічними перешкодами на шляху до реалізації свого права на справедливий суд. Особливої актуальності це набуває в умовах воєнного стану, що ускладнює доступ до судових установ у багатьох регіонах, створює загрози для безпеки учасників процесу та спричиняє міграцію мільйонів осіб, які можуть втратити реальний зв'язок із національною системою правосуддя.

Таким чином, цифрові рішення у сфері правосуддя не є простою модернізацією технічного інструментарію, а виступають засобом забезпечення фундаментальних прав людини – зокрема, права на доступ до правосуддя, права на ефективний засіб юридичного захисту та права на рівність перед законом. У цьому контексті дослідження ролі цифрових технологій у забезпеченні відкритості, прозорості та інклюзивності судового процесу є не лише науково обґрунтованим, але й суспільно необхідним.

Досліджуючи нормативно-правову регламентацію цифровізації правосуддя в Україні, О. О. Барабаш звертає увагу на те, що, попри наявність правових актів, які регулюють використання цифрових технологій у судовій системі, їхня імплементація супроводжується низкою викликів. Авторка вказує, що головною проблемою є відсутність системного підходу до впровадження цифрових інструментів – з одного боку, застосовуються застарілі технології, а з іншого – відбувається поспішне впровадження складних ІТ-рішень, зокрема блокчейн-технологій, без належного розуміння їхньої сутності та правових наслідків. Вчена також наголошує на технічній фрагментарності судових інформаційних систем, відсутності уніфікованих стандартів електронного документообігу та міжвідомчої комунікації. Окрема увага приділена проблемам недостатнього технічного оснащення судів, особливо в регіонах, та інформаційної неграмотності кадрів. Водночас авторка підкреслює, що лише за умов тісної співпраці юристів з ІТ-фахівцями, перегляду освітніх

програм і комплексної реформи можливо досягти реального ефекту від цифровізації правосуддя, що має стати не самоціллю, а засобом забезпечення доступності й ефективності судочинства [1, с.63].

Введення воєнного стану в Україні стало не лише викликом для державного суверенітету, безпеки й міжнародного порядку, але й випробуванням на стійкість для національної системи правосуддя. Як слушно зазначає М. Мазур, з початком вторгнення кількість проблем, що поставили перед судовою владою, зросла до критичного рівня. Станом на початок 2024 року внаслідок бойових дій було знищено або пошкоджено понад 130 судів, серед яких 15 – повністю втратили можливість функціонування. У тимчасово окупованих та прифронтових областях – Луганській, Донецькій, Харківській, Запорізькій, Херсонській – десятки судових установ припинили роботу. Втрата фізичного доступу до правосуддя виявила потребу у переосмисленні самого способу реалізації судової функції [2].

У відповідь на кризу, що набула системного характеру, органи державної влади, зокрема законодавча та судова гілки, оперативно вдалися до прийняття низки нормативно-правових актів, спрямованих на збереження доступу до правосуддя в екстремальних умовах. Йдеться насамперед про Закон України від 3 березня 2022 року № 7117 [3], який передбачив можливість зміни територіальної підсудності справ; Закон від 21 квітня 2022 року про особливості правового режиму в умовах тимчасової окупації [4]; а також Закон від 27 липня 2022 року, що ввів нові механізми електронного інформування учасників процесу [5]. Ці нормативні акти створили юридичне підґрунтя для електронного судочинства як домінуючої форми здійснення правосуддя в умовах воєнного стану.

Паралельно, на рівні судової влади, було ухвалено рішення Ради суддів України, які регламентували організацію дистанційної роботи судів, оптимізацію витрат та розвиток цифрових інструментів. Зокрема, рішення №9 від 24 лютого 2022 року та рекомендації Ради суддів від 2 березня 2024 року стали основою для впровадження платформ відеозв'язку, електронного документообігу, аудіофіксації засідань і використання модуля «Е-суд» [6; 7]. Таким чином, цифровізація правосуддя перестала бути технологічною розкішшю – вона перетворилася на інфраструктуру виживання судової системи.

Однак, впровадження цифрових рішень відбулося не у вакуумі – його супроводжували серйозні виклики. Це – нестача технічного забезпечен-

ня у віддалених регіонах, низький рівень цифрової грамотності суддівського корпусу, складність інтерфейсів, відсутність єдиного формату даних, а також загрози кібербезпеці в умовах гібридної війни. Проте саме в цих умовах цифрове правосуддя продемонструвало свою адаптивність: навіть за умов повітряних тривог, відключень енергопостачання та перебоїв зв'язку воно дозволило забезпечити неперервність судового процесу та мінімізувати правову ізоляцію громадян.

Таким чином, цифровізація судочинства в умовах воєнного стану стала не лише техніко-організаційною інновацією, а парадигмальною трансформацією доступу до правосуддя. Право на суд сьогодні дедалі більше ототожнюється з можливістю реалізації цього права через цифрове середовище, що має бути інклюзивним, безпечним і юридично легітимованим. У цьому сенсі електронне правосуддя виконує не лише інструментальну функцію, а й стає етико-правовим вектором розвитку правової системи, спрямованим на забезпечення рівного, безперервного й ефективного доступу кожного до механізмів захисту своїх прав.

Список використаних джерел:

1. Барабаш О. О. Цифровізація правосуддя у контексті впровадження системи е-суд: виклики та завдання. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2023. № 1. С. 57–63.

2. Судочинство під час війни: судді ВС розповіли про виклики та особливості здійснення правосуддя в умовах воєнного стану. Судова влада України. Верховний Суд. 2024. <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1576075/>

3. Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо зміни підсудності судів» : Закон України від 03.03.2022 № 2112-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2112-IX#Text>

4. Про внесення змін до деяких законів України щодо регулювання правового режиму на тимчасово окупованій території України: Закон України від 21 квітня 2022 року № 2217-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2217-20#Text>

5. Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо додаткових способів інформування про судові справи та проведення зборів суддів в умовах воєнного чи надзвичайного стану: Закон України від 27 липня 2022 року № 2461-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2461-20#Text>

6. Щодо вжиття невідкладних заходів для забезпечення сталого функціонування судової влади в Україні: Рішення Ради суддів України від 24 лю-

того 2022 року №9. URL: <https://rsu.gov.ua/ua/news/opublikovano-risenna-rsu-sodo-vzitta-nevidkladnih-zahodivdla-zabezpecenna-stalogo-funkcionuvanna-sudovoi-vladi-v-ukraini>

7. Щодо роботи судів в умовах воєнного стану: рекомендації Ради суддів України. суддів України від 02 березня 2022 року. URL: <https://rsu.gov.ua/ua/news/usim-sudam-ukraini-rsu-opublikovala-rekomendacii-sodorooti-sudiv-v-umovah-voennogo-stanu>

Кухнюк Д. В.

к.ю.н., доцент

доцент кафедри юстиції ННІ права

КНУ імені Тараса Шевченка

голова Національної служби

посередництва і примирення

Запара С. І.

д.ю.н., професор

перший заступник голови

Національної служби посередництва і примирення

ДОСТУП ДО ПРАВОСУДДЯ У СФЕРІ ПРАЦІ: МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ТА НАЦІОНАЛЬНА ПРАКТИКА

Як наголошується у міжнародних і регіональних правових актах із прав людини, доступ до правосуддя у світі праці для всіх є однією з підвалин верховенства права. Рівність перед законом вимагає наявності систем правосуддя, які є доступними для всіх.

Нещодавно на Тристоронній технічній нараді Міжнародної організації праці (далі МОП) на тему «Доступ до правосуддя в сфері праці для всіх: запобігання виникненню та вирішення трудових спорів» (далі Тристороння технічна нарада) що відбулась 17–21 лютого 2025 року в Женеві були прийняті висновки, в яких підкреслюється, що доступ до правосуддя є критично важливим для просування принципу гідної праці й належного врядування відповідно до міжнародних трудових

Костенко С. К.	
ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ЗВІЛЬНЕННЯ ГЕНЕРАЛЬНОГО ПРОКУРОРА: МІЖ ПРАВОМ І ПОЛІТИКОЮ	46
Кравченко М. О.	
РОЗУМНІСТЬ СТРОКУ РОЗГЛЯДУ ЯК СКЛАДОВА ПРАВА НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД	50
Крицька І. О.	
ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ПРАВОСУДДЯ В КОНТЕКСТІ ДОТРИМАННЯ ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ.....	53
Кубаєнко А. В.	
ПРАВОСУДДЯ БЕЗ БАР'ЄРІВ: РОЛЬ ЦИФРОВИХ РІШЕНЬ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПУБЛІЧНОГО ДОСТУПУ ДО СУДУ	57
Кухнюк Д. В., Запара С. І.	
ДОСТУП ДО ПРАВОСУДДЯ У СФЕРІ ПРАЦІ: МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ТА НАЦІОНАЛЬНА ПРАКТИКА	61
Куш О. Є.	
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПРИНЦИП НАЛЕЖНОЇ ПІДГОТОВКИ СУДДІВ У СУДОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ.....	68
Мельниченко В. С.	
ТЕОРЕТИКО – ПРИКЛАДНІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕХІДНОГО ПРАВОСУДДЯ: МІЖНАРОДНИЙ РІВЕНЬ	70
Москвич Л. М.	
ТРАНСФОРМАЦІЯ ЗАСАДИ ДОСТУПНОСТІ ПРАВОСУДДЯ ПІД ВПЛИВОМ ЦИФРОВІЗАЦІЇ	73
Муза О. В.	
ДО ПИТАННЯ ПРО СУЧАСНИЙ СТАН РЕАЛІЗАЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ	77
Назаров І. В.	
ПЕРЕВІРКА НА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ДОСТУП ДО СУДДІВСЬКОЇ ПРОФЕСІЇ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	80
Нестерчук Л. П.	
СУДОВА СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ ЯК ФОРМА РОЗВИТКУ СУДОВОЇ СИСТЕМИ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД.....	83
Овсяннікова О. О.	
ВПРОВАДЖЕННЯ ЄСІТС: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	88